૩. પ્રશિક્ષણ

ગુજરાત રાજ્યની પ્રશિક્ષણ સંસ્થાઓના શિક્ષકોની ગુણવત્તાનું સંવર્ધન થાય તે માટે ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી પ્રતિબદ્ધ છે. અન્ય બધી જ સુવિધાઓ પ્રાપ્ત હોય પરંતુ શિક્ષકો પર્યાપ્ત માત્રામાં પ્રશિક્ષિત ન હોય તો કોઈ સુધારાઓ સાર્થક બનતા નથી.

આ સંદર્ભમાં યુનિવર્સિટી નીચેના કાર્યક્રમો હાથ ધરશે :

- યુનિવર્સિટી દ્વારા સંચાલિત સ્નાતક, અનુસ્નાતક પદવી માટેના પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમો
- યુનિવર્સિટીના કેમ્પસ પર, વિદ્યાનિકેતનો અને અન્ય સંસ્થાઓમાં સેવાકાલીન પ્રશિક્ષણ વર્ગો
- પ્રશિક્ષણ સંસ્થાઓના પ્રશિક્ષકોને સુસજ્જ કરવા માટેના વર્ગો, સેમિનાર, વર્કશોપ, ગ્રીષ્મશાળા
- પ્રશિક્ષણ સાહિત્યની રચના અને પ્રકાશન

૪. વિસ્તરણ સેવાઓ

યુનિવર્સિટી પોતાનાં સંસાધનો અને તજ્જ્ઞોનો લાભ રાજ્યની હરકોઈ બાળ-શિક્ષણ સંસ્થાને મળે તે માટે વિસ્તરણ સેવાઓનું પ્રબંધન કરશે. આ સેવાઓનું સ્વરૂપ અને હેતુઓ આ પ્રમાણે હશે :

- ✧ બાળશિક્ષણ સંસ્થાઓ, રાજ્યની પ્રાથમિક-માધ્યમિક-ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં યુનિવર્સિટીના તજ્જ્ઞો દ્વારા વર્કશોપ, પ્રવચનો, સલાહકાર્ય
- ✧ સંગીત, યોગ, ચિત્રકલા, મૂર્તિકલા, કઠપૂતળી દ્વારા શિક્ષણ
- ✧ ભારતીય સંસ્કૃતિ, સંસ્કૃત સંભાષણ
- ✧ માતૃભાષા સજ્જતા, વાચનરસ વિકાસ
- ✧ રાજ્ય સરકાર કે અન્ય સંસ્થાઓ દ્વારા સંચાલિત તપોવન (સગર્ભા માતાઓ તથા પરિવાર શિક્ષણ-સંશોધન કેન્દ્ર)માં માર્ગદર્શન અને શિક્ષણ
- ✧ આંગણવાડી કાર્યકર્તાઓ તથા માબાપના શિક્ષણ માટેના કાર્યક્રમો (માતા-પિતાની પાઠશાળા)
- ✧ પ્રાથમિક - માધ્યમિક શાળાઓ, ગ્રામપંચાયતો, પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્રો અને બાળશિક્ષણ સાથે સંકળાયેલી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓને સંસાધન તથા તજ્જ્ઞોની સુવિધા પૂરી પાડવી

૫. પ્રવૃત્તિઓ :

ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી ઉપર નિર્દેશિત કાર્યક્રમો દ્વારા ૩૬૦°નું બાળશિક્ષણ રાજ્યભરમાં ચલાવશે. બાળકો - તરુણોની વિધાયક શક્તિના સંવર્ધન દ્વારા જીવનની ગુણવત્તાને ઉત્કૃષ્ટતાની કક્ષા સુધી લઈ જવાનો આ એક મહા-પ્રકલ્પ છે. પોતાના કાર્યને વ્યાપક બનાવવા માટે ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી નીચેના જેવી આનુષંગિક પ્રવૃત્તિઓ કરશે :

- ◉ પ્રકાશન : વયજૂથ પ્રમાણે બાલવાર્તાઓ, ગીતો, નાટકો, સામયિકો
- ◉ e-contents, મલ્ટીમીડિયા કાર્યક્રમો
- ◉ બાલશિક્ષણ સંસ્થાઓનું ગુણવત્તામાપન
- ◉ પ્રતિભાવંત બાળકો, શિક્ષકો, કેળવણીકારો, બાલસાહિત્ય સર્જકોને સન્માન અને પુરસ્કાર
- ◉ ગુર્જર તરુણવાહિની (Young Brigade of Gujarat) ના ગઠન દ્વારા ગુજરાતના શિક્ષણમાં સ્વયં બાળકોના 'અવાજ'નો મહિમા
- ◉ બાળ પારમિતા કેન્દ્ર (બાલપુરમ્)નું નિર્માણ

ચાલો, ગુજરાતને સમગ્ર વિશ્વની જીવનશિક્ષણની મહાવિદ્યાપીઠ બનાવીએ...

સત્યમ્ ઋતમ્ બૃહત્

"પ્રત્યેક બાળક મહત્ત્વનું છે"

"Every child matters"

ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી

બાળ વિશ્વવિદ્યાલય

સુભાષચંદ્ર બોઝ શિક્ષણ સંકુલ, સેક્ટર-૨૦, ગાંધીનગર
ફોન : ૦૭૯-૨૩૨૪૪૫૬૨, ૨૩૨૪૪૫૭૬
e-mail : vccu.gujarat@gmail.com
Website : www.cugujarat.ac.in

ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી

સ્થાપના : જુલાઈ - ૨૦૦૯ : ગાંધીનગર

ગુજરાત રાજ્યના સર્વક્ષેત્રીય વિકાસની આધારશિલા છે - ગુજરાતનાં બાળકોનો બહુઆયામી વિકાસ. બાળકો, કિશોરો અને તરુણોની શક્તિઓનું સંવર્ધન કરી તેનો વિનિયોગ કરવા માટે ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના જુલાઈ, ૨૦૦૯ ના અધિનિયમથી કરવામાં આવી છે. અમારું ધ્યેયસૂત્ર છે : **પ્રત્યેક બાળક મહત્ત્વનું છે.** અર્થાત્ દરેક બાળકમાં રહેલી અણુરૂપ શક્તિનો પ્રસ્ફોટ કરીને એના અભૂતપૂર્વ સામર્થ્યને સક્રિય અને સમાજોપયોગી બનાવવું.

માત્ર બાળકો (ગર્ભસ્થ શિશુથી માંડીને ૧૮ વર્ષની ઉંમર સુધીના) માટે જ કાર્યશીલ હોય તેવી ભારતની આ એકમાત્ર યુનિવર્સિટી છે. સમગ્ર વિશ્વમાં અન્ય ચાર ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી છે જે મહદ્ અંશે બાળવિકાસલક્ષી મર્યાદિત પ્રવૃત્તિઓ કે કાર્યક્રમો જ કરે છે. બાળકના ગર્ભસંસ્કારથી માંડીને તરુણોની પ્રચંડ શક્તિઓને સક્રિય કરવા માટે સૈદ્ધાંતિક, સંશોધનાત્મક, શૈક્ષણિક અને વિસ્તરણ માટેની સમન્વિત કાર્યયોજનાનો ગહન ને લાંબાગાળાનો વિચાર કરનાર આ પ્રથમ યુનિવર્સિટી છે.

દર્શન

અમે પ્રત્યેક બાળકનો એક ચૈતસિક (spiritual) સત્તા (being) કે સ્વ-સાક્ષાત્કારના યાત્રી તરીકે બિનશરતી સ્વીકાર કરીએ છીએ. બાળકની અનન્યતા અને આનંદશીલતાનું સંરક્ષણ, સંવર્ધન અને પ્રગટીકરણ કરવાની અમારી મુખ્ય નેમ છે. કારણ કે વ્યક્તિની આંતરિક શક્તિઓના સમન્વય અને સંયોજનમાંથી જ સમાજ તથા રાષ્ટ્રની ગુણવત્તાનું નિર્માણ થાય છે. આ સિવાયના પ્રયાસો માત્ર બાહ્ય કે ભૌતિક પ્રગતિ જ લાવી શકે. ભારતીય વિચારણા અને સાંસ્કૃતિક વ્યવહારોના પાયા પર તરુણ અવસ્થા સુધીની વ્યક્તિનું નિર્માણ થાય તો રાષ્ટ્ર અને રાજ્યના વિકાસનો પ્રવાહ જ ધરમૂળથી બદલાઈ જાય. અમુક કાર્ય કે હોદ્દા માટે બાળકનું માનવ્ય (મનુષ્યપણું) ખતમ કરી નાખવાનું ષડ્યંત્ર બંધ કરીને વધુ ઉન્નત ધ્યેય માટે મનુષ્યને સક્ષમ બનાવવાનું વિશિષ્ટ યુગકાર્ય આ યુનિવર્સિટી હાથ ધરવા ચાહે છે.

પ્રો. કિરીટ જોશી

૧. સંશોધનકાર્ય

ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટીનું સૌથી વિસ્તૃત, વિશિષ્ટ અને મૂળગામી કાર્ય છે - બાળકો અંગેનાં સંશોધનો હાથ ધરવાનું. જ્યાં સુધી આપણી પાસે ભારતીય કે ગુજરાતનાં બાળકોની વિકાસશૈલી, જીવનશૈલી, વિચાર કે ભાવશૈલી વિશેનું સંશોધન આધારિત જ્ઞાન ન હોય ત્યાં સુધી બાળકોના શિક્ષણને વાસ્તવિક કે સાચુકલું સ્વરૂપ આપી ન શકાય. સંશોધન અંતર્ગત આ યુનિવર્સિટીની કામગીરી આ પ્રકારની રહેશે -

- યુનિવર્સિટીમાં સંશોધન વિભાગ કાર્યરત કરવો.
- ગર્ભસ્થ શિશુથી માંડીને તરુણાવસ્થા સુધીના સર્વલક્ષી વિકાસ/શિક્ષણ અંગેનાં સંશોધનો હાથ ધરવાં.
- રાજ્યમાં, ભારતમાં કે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે થતાં સંશોધનોનું સંકલન-સંયોજન કરી તેમાંથી જ્ઞાન નિપજાવવું.
- ભારતીય વિચારણા અને ધ્યેયોના સંદર્ભમાં બાળશિક્ષણનું સ્વરૂપ અને પદ્ધતિઓ અંગેનાં સંશોધનો કરવાં.
- ભારતીય ચેતના અને અદ્યતન ટૅક્નોલોજીનો સમન્વય કરનાર શિક્ષણ યોજનાઓ ઘડવી.
- અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ, વર્ગશિક્ષણ પદ્ધતિઓ, પરીક્ષણ અને પ્રશિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણા માટેનાં સંશોધનો હાથ ધરવાં.
- વિજ્ઞાન અને અધ્યાત્મના સુગ્રથન દ્વારા શિક્ષણના સ્વરૂપમાં પરિવર્તન લાવવું.

૨. શિક્ષણ

યુનિવર્સિટી પોતાનાં શિક્ષણભવનો, પ્રશિક્ષણ કૉલેજો, નમૂનારૂપ માધ્યમિક - ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓ, પ્રાથમિક શાળાઓ, બાલમંદિરો, આંગણવાડીઓ અને શિશુવાટિકાઓ વિકસાવશે. આ બધી સંસ્થાઓ યુનિવર્સિટી દ્વારા થયેલાં સંશોધનોનાં પરિણામોનું અમલીકરણ કરવાની પ્રયોગશાળાઓ બનશે. ત્યાં પ્રયોગસિદ્ધ થયેલું જ્ઞાન અને પરિવર્તનો પછીથી રાજ્યની બધી શિક્ષણસંસ્થાઓ સુધી પહોંચાડવામાં આવશે.

યુનિવર્સિટી દ્વારા સૂચિત શિક્ષણ કાર્યક્રમોની વિશેષતા આ પ્રમાણે રહેશે :

- અભ્યાસક્રમ, પરીક્ષણ, સહાભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ અને વ્યક્તિમત્તા વિકાસમાં ભારતીય અભિગમ
- જીવનવિદ્યા (Life Skills), સમગ્રતાલક્ષી સ્વાસ્થ્ય અને સૌંદર્યબોધના શિક્ષણ પર વિશેષ ઝોક
- ‘પંચકોશાત્મક વ્યક્તિત્વ’ની સંકલ્પનાના આધારે વ્યક્તિત્વ વિકાસ
- વ્યાવસાયિક કૌશલો, કમ્પ્યૂટર ટૅક્નોલૉજી અને ભારતીય પ્રજ્ઞા (wisdom) નો સમન્વય
- માતા-પિતા અને પરિવારના શિક્ષણ તેમજ સંશોધન માટે આંગણવાડી તથા તપોવન કાર્યક્રમનું સંચાલન
- પૂર્ણ સમયના અને કેમ્પસ પરના, દૂરવર્તી તથા ઓનલાઈન - એમ વિવિધ પ્રકારના અભ્યાસ કાર્યક્રમો દ્વારા પી.એચ.ડી., અનુસ્નાતક, સ્નાતક, ડિપ્લોમા, સર્ટિફિકેટ કક્ષાના અભ્યાસક્રમો